

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠILUMOS ŪKIO ĮSTATYMO NR. IX-1565 2, 36 IR 37
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija (toliau – Energetikos ministerija), įvertinusi esamą faktinę situaciją, savivaldybėms perimant išnuomotų šilumos ūkių valdymą, ir besikeičiantį teisinį reguliavimą, parengė Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 2, 36 ir 37 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas). Įstatymo projektas parengtas taip pat vykdant Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės kancelerio 2018 m. lapkričio 6 d. rezoliucija Nr. S-3824, kuriuo prašoma atsižvelgiant į Viešojo ir privataus sektorių partnerystės projektų komisijos 2018 m. spalio 4 d. posėdžio sprendime (protokolo Nr. 21, 3 klausimas) išdėstytus pasiūlymus, išnagrinėti ar Energetikos ministerijos valdymo sritis reguliuojančiuose teisės aktuose, kuriuose nustatytos viešųjų paslaugų ir jiems reikalingos infrastruktūros perdavimo galimybės ne valstybės ar savivaldybės kontroliuojamiems asmenims, bet sutarčių pagrindu kitiems subjektams, yra pakankamas tokių sutarčių sudarymo teisinis reguliavimas (sutarčių turinys, sudarymo tvarka, subjektų atrankos procedūros), ir, jei reikia, inicijuoti atitinkamų teisės aktų pakeitimus.

Šiuo metu galiojančiame Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatyme yra nustatyta, kad valdymo perdavimas – šilumos ūkio ar jo dalies valdymo teisės perdavimas asmeniui nuomos, koncesijos ar kitų valdymo perdavimo sutarčių pagrindu. Taigi ši nuostata sudaro galimybes šilumos ūkio valdymo perdavimą organizuoti įvairių sutarčių pagrindu. Tai sukelia neaiškumų, kada ir kokią perdavimo būdą reikėtų taikyti ir kokią sutartį sudaryti. Pagrindinis tokio teisinio reguliavimo trūkumas tas, kad įstatymu nėra aiškiai reglamentuotas tokių sutarčių turinys, jų sudarymo galimybės ir reikalavimai, sąlygos ir tvarka, taip pat valdymą perimsiančio asmens atrankos procedūros, privalomas investicinių projektų, valdymo perdavimo alternatyvų kaštų ir naudos analizės rengimas, nėra imperatyvių nuostatų dėl konkurencinių procedūrų ir kitų svarbių dalykų, kurie gali turėti įtakos pasirenkant sprendimus dėl šilumos ūkio valdymo ir (arba) jo perdavimo. Todėl, nesant aiškaus įstatyminio reguliavimo, abejonių kelia galimybės tinkamai įvertinti tokias sutartis ir šių sutarčių šilumos vartotojams teikiamą naudą.

Atlikus teisės aktų analizę, darytina išvada, kad įstatyminiu lygmeniu aiškiai nustatyti tik koncesijų ir kitų viešojo ir privataus sektorių partnerystės būdai ir tokių sutarčių sudarymas. Kalbant apie valdymo perdavimą nuomos sutarties pagrindu, nėra aišku, kokią nuomos teisinį reguliavimą reikėtų taikyti: ar savivaldybių ilgalaikio turto nuomos reguliavimą, ar įmonės nuomą. Nėra aišku ir dėl kitų valdymo perdavimo sutarčių sudarymo, kurių turinio ir reikalavimų nenustato teisės aktai. Taigi darytina išvada, kad būtina konkrečiai apibrėžti, kokios sutartys turėtų būti sudaromos šilumos ūkio ar jo dalies valdymo teisės perdavimo atveju, ir tai nustatyti. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projektu bus tinkamai sureguliuotas šilumos ūkio valdymo perdavimo procesas, numatant, kad šilumos ūkio valdymo perdavimas turėtų būti atliekamas koncesijos sutarties pagrindu.

Šilumos ūkio įstatymo 36 straipsnio 2 dalis nustato, kad, sudarydama valdymo perdavimo sutartis, savivaldybė atsižvelgia į energetikos ministro išvadas. Paminėtina, kad, įgyvendindama šią nuostatą, Energetikos ministerija 2017 m. buvo parengusi energetikos ministro įsakymu tvirtinamą Šilumos ūkio ar jo dalies valdymo perdavimo sutarties projekto vertinimo išvados rengimo ir teikimo tvarkos aprašo projektą, nustatantį savivaldybės institucijos Energetikos ministerijai pateikto šilumos ūkio ar jo dalies valdymo perdavimo sutarties projekto nagrinėjimo ir vertinimo bei energetikos ministro išvados dėl sutarties projekto rengimo ir teikimo savivaldybės institucijai procedūras. Šio projekto rengimo, derinimo ir vykusių pasitarimų metu prieita prie išvados, kad nėra aišku, koku aspektu ir koku

sutarties sudarymo momentu tokias sutartis turi vertinti Energetikos ministerija. Darytina išvada, kad Energetikos ministerijai vertinti sutarties projektą pagal šiuo metu galiojanti teisinį reguliavimą, t. y. prieš pat sudarant sutartį, nebūtų tikslinga, nes, ir pateikus atitinkamą išvadą, sutarties projekto nebūtų galima keisti, juk valdymą perimsiantį asmenį savivaldybė jau būtų pasirinkusi, todėl toks sutarties projekto vertinimas nebūtų tikslingas. Taip pat svarstyтина, ar Energetikos ministerija galėtų turėti įtakos šilumos ūkio valdymo perdavimo sutarčių turiniui ar jo tikslinimui, todėl manytina, kad toks vertinimas galimai viršytų Energetikos ministerijos kompetenciją.

Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 6 straipsnyje nustatyta, kad Energetikos ministerija formuoja valstybės politiką energetikos sektoriuje ir organizuoja, koordinuoja, kontroliuoja jos įgyvendinimą, rengia Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos projektą ir teikia jį Lietuvos Respublikos Vyriausybei, taip pat rengia Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo planą ir programas, koordinuoja jų įgyvendinimą. Šilumos ūkio įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad Energetikos ministerija, atlikusi didelio naudingumo kogeneracijos ir efektyvaus centralizuoto šilumos tiekimo plėtros galimybių vertinimą ir atsižvelgdama į Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją, parengia ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti Nacionalinę šilumos ūkio plėtros programą.

Kaip nustatyta Šilumos ūkio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje, savivaldybės tvarko šilumos ūkį pagal savivaldybių tarybų patvirtintus šilumos ūkio specialiuosius planus. Specialiaisiais šilumos ūkio planais atitinkamoje savivaldybės teritorijoje yra įgyvendinama Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija ir Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje nustatyti sprendiniai ir priemonės. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 30 punktu, šilumos tiekimo organizavimas yra savarankiškoji (Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų nustatyta (priskirta) savivaldybių funkcija. Taigi savivaldybės institucija pagal kompetenciją privalo tvarkyti šilumos ūkį (taip pat ir perduoti jį valdyti kitiems asmenims), atsižvelgdama į Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją, Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje nustatytus sprendinius ir priemones ir kitus teisės aktus.

Įstatymo projektu naikinama nuostata, kad, sudarydama valdymo perdavimo sutartis, savivaldybė atsižvelgia į energetikos ministro išvadas. Siūloma Įstatymo projekte nustatyti savivaldybei prievolę, jei sudarant koncesijos sutartį dėl šilumos ūkio ar jo dalies valdymo perdavimo, atsižvelgti į Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje ir Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje nustatytus sprendinius ir priemones, t. y. į nuostatas tų dokumentų, kurių projektus rengia Energetikos ministerija. Manytina, kad papildomas Energetikos ministerijos išvados rengimas ir teikimas nebūtų tikslingas. Tokiu būdu savivaldybė, rengdama dokumentus konkursui, turėtų įvertinti minėtuose dokumentuose nustatytus reikalavimus. Taip pat Įstatymo projekte numatyta savivaldybei pareiga atlikti koncesijos suteikimo procedūrą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymu, ir sudarius koncesijos sutartį jos vykdymo metu informuoti atitinkamas institucijas apie koncesijos sutarties įgyvendinimą, kaip tai yra numatyta Koncesijų įstatyme.

Įstatymo projektu siekiama efektyviai įgyvendinti ateityje numatomą šilumos ūkio valdymo perdavimo procesą, t. y. tinkamai įvertinti numatomus šilumos ūkio valdymą perimsiančius asmenis, numatomo projekto techninius, teisinius ir finansinius aspektus, skaidriai pasirinkti asmenį ir pan., o vėliau, sudarius su juo sutartį, teisės aktų nustatyta tvarka atlikti jo vykdomą šilumos ūkio valdymo kontrolę ir priežiūrą, siekiant tinkamai vykdyti sutartyje numatytus įsipareigojimus. Tikimasi, kad šis pakeitimas Įstatymo projekte išspręs problemas, su kuriomis jau susidūrė savivaldybės išnuomodamos, o paskui perimdamos turtą, ir ateityje jų pavyks išvengti.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto rengimo iniciatorė – Energetikos ministerija. Įstatymo projektą parengė Energetikos ministerijos Šilumos ūkio ir energijos efektyvumo skyrius (vedėjas Mindaugas Stonkus (tel. (8 5) 203 4474, papild. 1, el. p. mindaugas.stonkus@enmin.lt). Tiesioginė rengėja – šio skyriaus vyriausioji specialistė Giedrė Šeškevičienė (tel. (8 5) 203 4474, papild. 3, el. p. giedre.seskeviciene@enmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 55 dalyje yra nustatyta, kad valdymo perdavimas – šilumos ūkio ar jo dalies valdymo teisės perdavimas asmeniui nuomos, koncesijos ar kitų valdymo perdavimo sutarčių pagrindu.

Šilumos ūkio įstatymo 36 straipsnio 2 dalyje yra nustatyta, kad, sudarydama valdymo perdavimo sutartį, savivaldybė atsižvelgia į energetikos ministro išvadas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu naikinama galimybė šilumos ūkio valdymo perdavimą organizuoti įvairių sutarčių pagrindu, numatant, kad šilumos ūkio valdymo perdavimas turėtų būti atliekamas tik koncesijos sutarties pagrindu Koncesijų įstatymo nustatyta tvarka. Tokiu būdu bus tinkamai sureguliuotas šilumos ūkio valdymo perdavimo procesas, apimantis sutarčių sudarymą, projektų parengimą, sprendimų dėl jų įgyvendinimo priėmimą, sutarčių pasirašymą ir jų įgyvendinimą.

Įstatymo projektu taip pat naikinama nuostata, kad, sudarydama valdymo perdavimo sutartį, savivaldybė atsižvelgia į energetikos ministro išvadas. Įstatymo projekte nustatyta savivaldybei prievolė, jai sudarant koncesijos sutartį dėl šilumos ūkio ar jo dalies valdymo perdavimo, atsižvelgti į Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje ir Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje nustatytus sprendinius ir priemones. Taip pat Įstatymo projekte numatyta savivaldybei pareiga atlikti koncesijos suteikimo procedūrą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymu ir jau sudarius koncesijos sutartį, jos vykdymo metu, informuoti atitinkamas institucijas apie koncesijos sutarties įgyvendinimą, kaip tai yra numatyta Koncesijų įstatyme.

Įstatymo projektu siekiama efektyviai įgyvendinti ateityje numatomą šilumos ūkio valdymo perdavimo procesą, t. y. tinkamai įvertinti numatomus šilumos ūkio valdymą perimsiančius asmenis, numatomo projekto techninius, teisinius ir finansinius aspektus, skaidriai pasirinkti asmenį ir pan., o vėliau, sudarius su juo sutartį, teisės aktų nustatyta tvarka atlikti jo vykdomą šilumos ūkio valdymo kontrolę ir priežiūrą. Tikimasi, kad šis pakeitimas Įstatymo projekte išspręs problemas, su kuriomis jau susidūrė savivaldybės išnuomodamos, o paskui perimdamos turtą, ir ateityje jų pavyks išvengti.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus teikiamą Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Atsižvelgiant į savivaldybių pateiktą informaciją dėl sudarytų nuomos, koncesijos ar kitų sutarčių, šiuo metu yra pasibaigusios galioti Vilniaus miesto savivaldybės, Palangos savivaldybės ir Kazlų Rūdos savivaldybės nuomos sutartys ir šilumos ūkiai perduoti valdyti atitinkamų miestų savivaldybėms. Taip pat anksčiau laiko yra nutrauktos Ukmergės rajono savivaldybės ir Prienų rajono savivaldybės nuomos sutartys. Šiuo metu galiojančios yra šios sutartys: Trakų rajono savivaldybės koncesijos sutartis (iki 2030 m. rugsėjo 28 d.), Kalvarijos savivaldybės koncesijos sutartis (iki 2024 m. gruodžio 31 d.), Akmenės rajono savivaldybės nuomos sutartis (iki 2030 m. gegužės 31 d.), Vilkaviškio rajono savivaldybės nuomos sutartis (iki 2020 m.), Alytaus miesto savivaldybės nuomos sutartis (iki 2026 m. birželio 1 d.), Marijampolės savivaldybės nuomos sutartis (iki 2025 m. birželio 15 d.), Kelmės rajono

savivaldybės nuomos sutartis (iki 2030 m. birželio 1 d.), Druskininkų savivaldybės nuomos sutartis (iki 2034 m. gegužės 31 d.), Telšių rajono savivaldybės nuomos sutartis (iki 2025 m.) ir Biržų rajono savivaldybės nuomos sutartis (Energetikos ministerijai terminas nežinomas).

2020 m. sausio 1 d. įsigaliojus teikiamam įstatymui, savivaldybė, norėdama perduoti šilumos ūkio valdymo perdavimą asmeniui, galės su juo sudaryti tik koncesijos sutartį. Iki šio įstatymo įsigaliojimo šiuo metu savivaldybių institucijų su asmenimis sudarytos ir galiojančios nuomos, koncesijos ar kitos sutartys dėl šilumos ūkio ar jo dalies valdymo perdavimo galios iki šių sutarčių galiojimo termino pabaigos.

Įstatyme numatyti pakeitimai ir jų įgyvendinimas užtikrins tinkamą numatomų šilumos ūkio valdymą perimsiančių asmenų, projektų techninių, teisinių ir finansinių aspektų įvertinimą, kurį atliks atitinkamos institucijos, skaidrų asmens pasirinkimą. Savivaldybė turės atlikti koncesijos suteikimo procedūrą, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymu, t. y. savivaldybė Vyriausybės nustatyta tvarka privalės gauti viešosios įstaigos Centrinės projektų valdymo agentūros išvadą dėl koncesijos projekto socialinės ir ekonominės naudos ir Lietuvos Respublikos finansų ministerijos išvadą dėl koncesijos sutarties projekto finansinių sąlygų vertinimo fiskalinės drausmės reikalavimų požiūriu.

Už koncesijos sutarties sudarymą ir jos sąlygų vykdymą bus atsakinga savivaldybė. Ši institucija Vyriausybės nustatyta tvarka privalės pateikti Finansų ministerijai informaciją apie koncesijos sutarčių įgyvendinimą. O Finansų ministerija sistemins, kaups ir saugos duomenis apie savivaldybės vardu suteiktų koncesijų įgyvendinimą, teiks Vyriausybei sudarytų koncesijos sutarčių ir jų įgyvendinimo ataskaitą, kaip tai yra nustatyta Koncesijų įstatyme.

Atsižvelgiant į tai, sudarius koncesijos sutartį dėl šilumos ūkio ar jo dalies valdymo perdavimo Koncesijų įstatymo pagrindu, bus vykdoma asmens (koncesininko) šilumos ūkio valdymo kontrolė ir priežiūra teisės aktų nustatyta tvarka. Tai leis užtikrinti tinkamą koncesijų sutarčių įgyvendinimą, taip pat užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams mažiausiomis sąnaudomis ir neviršijant leidžiamo neigiamo poveikio aplinkai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, reikės parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 11 d. nutarimo Nr. 1480 „Dėl viešojo ir privataus sektorių partnerystės“ pakeitimo projektą.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nėra įtvirtinama naujų sąvokų. Įstatymo projektu yra tikslinama sąvokos apibrėžtis, kuri Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka bus derinama su Valstybine lietuvių kalbos komisija.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams neprieštarauja.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Naujų įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nenumatoma.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projektas teikiamas išvadoms gauti suinteresuotoms institucijoms, visuomenei, įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc: *šilumos ūkis, koncesija, sutartis, valdymo perdavimas*.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.